

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Vrchní soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Tůmy, Ph.D. a soudců JUDr. Jiřího Švehly a JUDr. Michala Mědílka ve věci

žalobce: **Lesy České republiky, s.p.**, IČ 42196451,
se sídlem Přemyslova 1106/19, 500 08 Hradec Králové,

za účasti
účastníka: **Cisterciácké opatství Vyšší Brod**, IČ 00476684,
se sídlem Klášter 137, 382 73 Vyšší Brod,
zastoupený JUDr. Tomášem Holasem, advokátem,
se sídlem Celetná 602/3, 110 00 Praha 1,

o vydání věci, o nahrazení rozhodnutí Státního pozemkového úřadu, Krajského pozemkového úřadu pro Jihočeský kraj, ze dne 13. prosince 2016, č.j. 201603/2013/R481/RR22638, o odvolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. listopadu 2017, č.j. 11C 1/2017-187,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se mění tak, že se účastníkovi nevydávají pozemky p. č. 1492/15 v k. ú. Vyšší Brod a p. č. 234/59, 238/1, 239/1, 741/1 a 741/5 všechny v k. ú. Frymburk, a v tomto rozsahu se nahrazuje rozhodnutí Státního pozemkového úřadu, Krajského pozemkového úřadu pro Jihočeský kraj, ze dne 13. prosince 2016, č.j. 201603/2013/R481/RR22638.
- II. Účastník je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně ve výši 4.800,- Kč, a to do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- III. Účastník je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 2.600,- Kč, a to do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně výrokem I. zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal nevydání shora uvedených pozemků (dále též „předmětné pozemky“) žalobci, o jejichž vydání žalobci bylo rozhodnuto shora uvedeným rozhodnutím správního orgánu podle zák. č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi (dále též „zákon o majetkovém vyrovnání“), a ve výroku II. uložil žalobci povinnost zaplatit účastníkovi náhradu nákladů řízení ve výši 13.154,43 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám zástupce.
2. Soud prvního stupně odůvodnil své rozhodnutí ve věci samé tím, že zásadní význam pro rozhodnutí věci má otázka, zda účastník je oprávněnou osobou ve smyslu § 3 zákona o majetkovém vyrovnání, s čímž úzce souvisí, zda utrpěl majetkovou křivdu z některého z důvodů vymezených § 5 tohoto zákona v rozhodném období (28.2.1948 – 1.1.1990). Zde vyšel ze zjištění, že majetek Cisterciáckého opatství Vyšší Brod byl poškozen již v době nesvobody v roce 1941 rozhodnutím Tajné státní policie v Linci ze dne 22.11.1941 o konfiskaci jeho majetku v prospěch Říšské župy Horní Podunají (Reichsgau Oberdonau). K obnovení vlastnického práva účastníka k takto konfiskovanému majetku z období nesvobody nedošlo ex lege, nýbrž bylo nutno dodržet postup podle § 1 odst. 1 dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů, ve spojení se zákonem č. 128/1946 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzbuzujících, podle kterého bylo možno ve lhůtě 3 let od nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. do 17.6.1949) uplatnit nárok ze zrušení nebo ze změny soudního nebo úředního výroku vydaného po 29.9.1938. Účastník podal návrh na navrácení vlastnictví takto konfiskovaného majetku dne 28.7.1948, jeho návrh však byl rozhodnutím Okresního soudu v České Krumlově ze dne 25.4.1951, č.j. 1 Nc 595/48/11, zamítnut s odůvodněním, že navrhovatel není aktivně legitimován, jelikož veškerý jeho majetek byl již v mezidobí od podání žádosti o restituci konfiskován.
3. Na základě takto zjištěného skutkového stavu dospěl soud prvního stupně k názoru, že všechny správní akty a úkony orgánů státní správy, které byly ve vztahu k předmětnému majetku činy po skončení války, nemohly přivodit žádné právní účinky, neboť byly sice vztahovány k cisterciáckému majetku, avšak tento majetek ve skutečnosti církevním vlastnictvím v uvedené době nebyl, když účastník tento majetek po jeho konfiskaci v roce 1941 znovu nenabyl. To platí jak o konfiskačním výměru Ministerstva zemědělství ze dne 26.9.1946, č.j. 454857/46-IX.-A/22, vydaném podle dekretu prezidenta č. 12/1945 Sb., jenž byl navíc rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 11.9.1947, č.j. 456/46-5, zrušen z důvodu nepřislušnosti správního úřadu. Tak o správních aktech vydaných až po započetí rozhodného období, včetně konfiskačního výměru Zemského národního výboru ze dne 16.9.1948, č.j. XIII-1-10176/9-1947, ve spojení s odvolacím rozhodnutím Ministerstva zemědělství ze dne 21.6.1950, č.j. 35.293/50-IX/A/23, o konfiskaci majetku účastníka podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., a včetně vyhlášky Okresního národního výboru v Kaplici ze dne 12.3.1948, č.j. 80/48, zveřejněné dne 12.3.1948 na úřední desce, o konfiskaci majetku účastníka podle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. Stejně tak nemohlo vyvolat účinky ani rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 11.6.1948, č.j. 5408/48/R-12, o převzetí majetku účastníka na základě zák. č. 142/1947 Sb., o revisi první pozemkové reformy.
4. Soud prvního stupně uzavřel, že shora uvedený postup státu naplňuje důvod majetkové křivdy podle § 5 písm. j) zákona o majetkovém vyrovnání spočívající v tom, že o nároku účastníka uplatněném podle zákona č. 128/1946 Sb. bylo rozhodnuto bez věcného přezkumu předpokladů restituce a bylo odůvodněno pouze nedostatkem aktivní legitimace dalšího účastníka řízení, přičemž tento závěr se opírá o konečné rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 21.6.1950 o konfiskaci majetku účastníka podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. Zde se pak soud

prvního stupně ztotožnil se závěry správního orgánu, že rozhodnutí o konfiskaci majetku účastníka podle dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb. vydaná po započetí rozhodného období představovala, vzhledem ke zjištěným skutečnostem o osudu řádu a chování jeho členů v období nesvobody, ve skutečnosti projev náboženské perzekuce založený na vytržených kusých faktech a účelové interpretaci za účelem naplnění důvodů pro konfiskaci majetku.

5. Za součást původního církevního majetku podle § 2 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání jako předmětu restituce je dle názoru soudu prvního stupně přitom nutno rozumět i majetkové právo, které oprávněné osobě alespoň po část období příslušelo. Do tohoto pojmu je tak nutno zahrnout i ty věci, ve vztahu k nimž byla aktem veřejné moci způsobena majetková křivda tím, že oprávněné osobě bylo protiprávně znemožněno ujmout se fakticky či právně vlastnických práv, což platí i ve vztahu k právu na restituci majetku podle zák. č. 128/1946 Sb.
6. Proto právně chybné rozhodnutí soudu v poválečném restitučním řízení nelze dle názoru soudu prvního stupně posoudit jinak než jako účelové a spolu s celkovým postupem orgánů státu, a to i v souvislosti s faktickou likvidací církevních řádů v rámci tzv. Akce K v roce 1950, vede k závěru, že účastník se stal subjektem náboženské perzekuce ze strany státu, v jejímž důsledku mu bylo znemožněno ujmout se právně i fakticky svého původního vlastnictví. Proto soud prvního stupně dospěl k závěru, že pro restituci předmětných pozemků jsou splněny podmínky podle § 6 zákona o majetkovém vyrovnání a takovému postupu nebrání žádný výlukový důvod podle § 8 tohoto zákona, a žalobu podle § 250i o.s.ř. zamítl.
7. Výrok o náhradě nákladů řízení odůvodnil soud prvního stupně ustanovením § 142 odst. 1 o.s.ř. a vyhl. č. 177/1996 Sb.
8. Proti tomuto rozsudku podal včasné odvolání žalobce, které odůvodnil tím, že účastník pozbyl své vlastnické právo k předmětným pozemkům již v roce 1941 konfiskací ve prospěch Německé říše, přičemž k obnově vlastnického práva podle dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb. nedocházelo automaticky, nýbrž postupem podle zák. č. 128/1946 Sb. na základě restitučního rozhodnutí soudu. Původní majetek účastníka převzal stát fakticky již dne 13. 12. 1946 do správy státních lesů a statků a účastník zákonným způsobem své vlastnické právo k předmětným pozemkům nenabyl, když jeho návrhům podaným dne 28.7.1948 k příslušným okresním soudům nebylo vyhověno, neboť majetek účastníka byl konfiskován podle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. a účastník byl považován za osobu státně nespolehlivou podle § 4 zák. č. 128/1946 Sb., přičemž existence rozhodnutí o státní spolehlivosti řádu (nikoli pouze jeho opata) nebyla prokázána. Tato soudní rozhodnutí byla tedy zamítnuta z důvodu nedostatku aktivní věcné legitimace tak, jak bylo stanoveno zákonem. Tato rozhodnutí nelze považovat za akt zvláště veřejné moci ani protiprávní znemožnění ujmout se vlastnických práv, když tehdejší soudy rozhodovaly plně v souladu se zákonem a nelze hovořit o perzekuci ze strany státní moci. Navíc účastník nepodal návrh na restituci podle zák. č. 128/1946 Sb. vůči všem nemovitostem, jejichž vydání se vůči žalobci domáhá. Neopodstatněná je i úvaha soudu prvního stupně v souvislosti s odkazem na tzv. Akci K, když soud prvního stupně v tomto směru nevyšel z žádných dobových dokumentů či archivních listin a neúplně tak zjistil skutkový stav.
9. Dle žalobce tak nemohlo u účastníka dojít k majetkové křivdě v rozhodném období ve smyslu § 1 zákona o majetkovém vyrovnání na původním církevním majetku podle § 2 písm. a) tohoto zákona a účastník není oprávněnou osobou podle § 3 zákona. Soud prvního stupně tudíž nesprávně založil svůj rozsudek na novém právním názoru, že účastníkovi byla způsobena majetková křivda podle § 5 písm. j) zákona o majetkovém vyrovnání. S tímto svým odlišným právním názorem neseznámil soud prvního stupně účastníky a nedal jim příležitost se k němu vyjádřit. Napadený rozsudek je tak zasažen i deficitem předvídatelnosti.
10. Žalobce má dále za to, že z archivních listin bylo zjištěno, že správa řádu záměrně a aktivně sloužila německému vedení války a fašistickým a nacistickým účelům, což žalobce v odvolání

podrobně rozebíral. Za správu řádu je pak nutno dle žalobce považovat představeného řádu a administrativní zaměstnance této osoby. Po rozhodnutích o konfiskaci majetku účastníka podle dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb. s účinky ke dni účinnosti těchto právních předpisů nemohla být účastníkovi již způsobena žádná majetková krivda, když postačovalo, aby vlastník byl z hlediska těchto dekretů „kategorizován“ a nebylo nutné podle tehdejší právní úpravy o konkretizaci zkonfiskovaného majetku činit rozhodnutí cestou vyhlášek okresních národních výborů. Splnění podmínek konfiskace přitom dnes nelze přezkoumávat.

11. Soud prvního stupně se navíc nevypořádal s existencí překážky podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání, který vylučuje vydání majetku, přestože na něm byla oprávněné osobě způsobena majetková krivda podle § 5 zákona. Tato překážka byla do zákona dána jako politická, kdy smyslem a účelem této překážky je zamezit prolomení dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb. bez ohledu na to, kdy byly příslušné konfiskační výměry vydány.
12. Žalobce navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě vyhověl a přizná žalobci náhradu nákladů řízení.
13. Účastník se k odvolání žalobce vyjádřil tak, že žalobce ve svém odvolání opakuje pouze tvrzení a důkazy uvedené v jeho předchozích vyjádřeních, které byly v řízení před soudem prvního stupně vyvráceny. Rozhodnutí soudu prvního stupně nepovažuje za překvapivé, když předmětem řízení je restituční nárok účastníka, o němž soud v řízení rozhodl a jenž nesouvisí s případnými jinými nároky uplatněnými před účinností zákona o majetkovém vyrovnání. Za správný považuje účastník názor soudu prvního stupně, že oprávněná osoba má ve smyslu § 2 zákona o majetkovém vyrovnání nárok na restituční vydání i takových věcí, na něž měla nárok podle dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb. a zák. č. 128/1946 Sb. Tento původní restituční nárok účastník uplatnil ve vztahu k veškerému svému dřívějšímu majetku, což v řízení doložil listinnými důkazy. Navíc formální uplatnění nároku podle zák. č. 128/1946 Sb. nepatří mezi podmínky restituce podle zákona o majetkovém vyrovnání.
14. Účastník dále souhlasil s názorem soudu prvního stupně, že postup státu při nevydání majetku účastníkovi podle zák. č. 128/1946 Sb. představuje jeho perzekuci ze strany komunistického režimu a tento postup nemohl být v souladu se zákonem již proto, že zásahem státní policie v rámci tzv. Akce K byl klášter účastníka obsazen a jeho členové zbaveni všech práv a osobní svobody.
15. Za nesprávné považuje účastník tvrzení žalobce, že v období od května 1945 do února 1948 došlo ke konfiskaci majetku účastníka, když žádné pravomocné rozhodnutí o tom neexistuje, neboť jediné rozhodnutí o konfiskaci vydané Ministerstvem zemědělství bylo později zrušeno Nejvyšším správním soudem. Majetek účastníka nebyl před rozhodným obdobím převzat ani fakticky, naopak k zestátnění majetku docházelo až v rozhodném období postupně v přidělovém řízení. I kdyby tomu tak bylo, jednalo by se o držbu neoprávněnou, a tedy o restituční důvod podle § 5 písm. k) zákona o majetkovém vyrovnání.
16. Ostatní pokusy o konfiskaci majetku účastníka byly činěny až v rozhodném období jako součást perzekuce účastníka tehdejší státní mocí, což platí i o konfiskačním výměru Zemského národního výboru ze dne 16.9.1948, stejně jako o vyhlášce ONV v Kaplici ze dne 12.3.1948. Účastník nebyl ve skutečnosti osobou státně nespolehlivou. Nemá německým řádem, nýbrž církevním řádem založeným ve středověku českou šlechtou. Tehdejší opat kláštera byl loajální k Československé republice a byl za války perzekuován, což platí i pro celý řád a jeho mnichy, jak účastník ve vyjádření podrobně rozebíral. Před vznikem účinků výměru o zaboru majetku účastníka podle zák. č. 142/1947 Sb. byla vydána pouze vyhláška ONV Kaplice, která však postrádá i nejzákladnější náležitosti podle tehdy platného správního řádu a jedná se tak evidentně o právní akt nicotný. Navíc možnost konfiskace církevního majetku podle dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb. byla sporná i v tehdejší době, a i z tohoto důvodu je nutno

aplikaci těchto dekretů během rozhodného období posuzovat z hlediska jejich možného zneužití za účelem politické či náboženské perzekuce podle § 5 písm. j) zákona o majetkovém vyrovnání.

17. Při posouzení restitučního nároku účastníka nelze uplatňovat zásadu presumpce správnosti správních rozhodnutí při aplikaci dekretů prezidenta vydaných až v rozhodném období ani použít výjimku podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání. Použití této výjimky nemůže vylučovat možnost aplikace obecného restitučního důvodu podle § 5 písm. j) zákona, neboť takový výklad by tvořil legislativně nepřijatelný rozpor v samotném zákoně. Aplikace ustanovení § 8 odst. 1 písm. h) je možná pouze tehdy, kdy k zestátnění majetku nedošlo na základě některého z důvodů podle § 5 zákona, resp. pouze tehdy, pokud konfiskace podle dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. nebo č. 108/1945 Sb. byla jediným důvodem zestátnění a nejednalo-li se o jejich zneužití.
18. Účastník navrhl, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.
19. Odvolací soud přezkoumal napadené rozhodnutí včetně řízení, které jeho vydání předcházelo, a to i z důvodů, které nebyly v odvolání výslovně uplatněny (§ 212a, § 205 odst. 2 o.s.ř.), přihlížel k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a poté dospěl k závěru, že odvolání žalobce je důvodné.
20. Podle § 9 odst. 6 a 10 zák. č. 428/2012 Sb. nedojde-li mezi oprávněnou osobou a povinnou osobou k uzavření dohody o vydání zemědělské nemovitosti, rozhodne na základě návrhu oprávněné osoby o vydání zemědělské nemovitosti pozemkový úřad; návrh lze podat do 6 měsíců po uplynutí lhůty podle odstavce 2. Účastníky řízení jsou oprávněná osoba a povinná osoba. Zjistí-li pozemkový úřad, že se nejedná o zemědělskou nemovitost, návrh oprávněné osoby na vydání nemovité věci zamítne; v takovém případě se postupuje podle § 10 odst. 4 (odst. 6). Rozhodl-li pozemkový úřad podle tohoto zákona, může být tato věc projednána v řízení podle části páté občanského soudního řádu. K řízení je v prvním stupni příslušný krajský soud (odst. 10).
21. Podstatou řízení o žalobě ve věci, o níž bylo rozhodnuto správním orgánem, podle části páté o.s.ř. je nové projednání sporu nebo jiné právní věci v oblasti soukromého práva u soudu a nové rozhodnutí ve věci, dospěje-li soud k jiným závěrům než správní orgán. Nové projednání věci soudem tak navazuje na řízení před orgánem, aniž by bylo jeho výsledky vázáno, a zaručuje, že spor nebo jiná právní věc budou soudem definitivně projednány a rozhodnuty, aniž by věc mohla být vrácena správnímu orgánu k dalšímu projednání a rozhodnutí. Nejedná se tedy o přezkum rozhodnutí správního orgánu, nýbrž o řízení, ve kterém soudy v občanském soudním řízení znovu projednávají a meritorně (věcně) rozhodují spory a jiné věci soukromého práva, o nichž (jako výjimka z pravidla) rozhodly podle zákona již dříve správní orgány. Věc je soudem znovu v celém rozsahu projednána a posouzena jak po stránce skutkové, tak právní, přičemž soud není v tomto řízení vázán ani skutkovým stavem, jak byl v předchozím správním řízení zjištěn správním orgánem, ani jeho právním hodnocením věci.
22. Po skutkové stránce ob stojí napadený rozsudek soudu prvního stupně v tom, že soud prvního stupně postupoval ve smyslu § 250e odst. 2 o.s.ř. a vzal za svá skutková zjištění správního orgánu o tom, že ve smyslu zákona o majetkovém vyrovnání jsou předmětné pozemky zemědělskými nemovitostmi podle § 2 písm. b) a že účastník jako oprávněná osoba ve smyslu § 3 písm. b) svůj restituční nárok řádně a včas uplatnil podle § 9 u žalobce jako osoby povinné podle § 4 písm. b), když ostatně tyto skutečnosti nebyly mezi účastníky sporné.
23. Soud prvního stupně se v projednávané věci správně soustředil na posouzení sporné otázky, zda předmětné nemovitosti jsou původním majetkem právního předchůdce účastníka jako oprávněné osoby ve smyslu § 2 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání, tedy zda tento majetek oprávněná osoba vlastnila nebo jí příslušel alespoň část rozhodného období od 25.2.1948 do 1.1.1990, a zda na tomto majetku došlo k majetkové krivdě účastníka podle § 5 zákona.

24. Podle § 1 zákona o majetkovém vyrovnání tento zákon upravuje zmírnění některých majetkových křivd, které byly spáchány komunistickým režimem církvím a náboženským společnostem, které jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona státem registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi podle jiného právního předpisu (dále jen „registrované církve a náboženské společnosti“), v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990 (dále jen „rozhodné období“) a vypořádání majetkových vztahů mezi státem a registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi.
25. Podle § 2 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání pro účely tohoto zákona se rozumí původním majetkem registrovaných církví a náboženských společností věci, majetková práva a jiné majetkové hodnoty, včetně spoluvlastnických podílů a součástí a příslušenství věcí, které byly alespoň část rozhodného období ve vlastnictví nebo které příslušely registrovaným církvím a náboženským společnostem, právníkům osobám zřízeným nebo založeným jako součástí registrovaných církví a náboženských společností, Náboženské matici nebo dalším právníkům osobám zřízeným nebo založeným za účelem podpory činnosti registrovaných církví a náboženských společností k duchovním, pastoračním, charitativním, zdravotnickým, vzdělávacím nebo administrativním účelům, nebo jejich právním předchůdcům.
26. Při právním posouzení projednávané věci vychází odvolací soud ve své rozhodovací praxi ustáleně z názoru, že ve věcech založených na uplatnění restitučního nároku oprávněnou osobou na vydání odňaté věci podle zvláštního předpisu o zmírnění některých majetkových křivd spáchaných v minulosti státem není dán jakýkoli zvláštní ústavněprávní rozměr věci ve smyslu ochrany majetku oprávněné osoby podle čl. 11 Listiny základních práv a svobod ani podle čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 ze dne 20. března 1952 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950 (vyhlášeno ve Sbírce zákonů jako sdělení Federálního ministerstva zahraničí č. 209/1992 Sb.), popř. dalších mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána. V tomto směru je nutno především konstatovat, že neexistuje žádné základní lidské právo (a již vůbec ne osob právnických) na navrácení vlastnického práva k majetku odejmutému v minulosti z různých důvodů soukromým osobám v rámci výkonu státní moci na základě dřívějších právních předpisů či individuálních právních aktů vydaných v daném státě. Rozhodnutí moci zákonodárné určitého státu o rozsahu a způsobu revize některých dřívějších majetkových přesunů, jež jsou později při změně politického uspořádání státu shledány za formu majetkové křivdy spáchané dřívějším státním režimem, je pouze důsledkem právně politické vůle moci zákonodárné daného státu, nikoli projevem základního či jiného veřejného subjektivního (ústavního) práva majetkové povahy konkrétní osoby vůči tomuto státu. Proto platí, že restitučním zákonodárstvím český stát konstitutivně (pozitivněprávně) zakládá za vymezených podmínek právo na nápravu majetkové křivdy spáchané vůči určitým osobám, nikoli že by pouze stanovil zákonnou ochranu a způsob výkonu jinak nezávisle existujícího přirozeného práva těchto osob, jež by mělo odraz v tuzemském ústavním pořádku. To platí i z hlediska mezinárodních závazků, jimiž je Česká republika vázána, včetně shora citované Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a jejích dodatkových protokolů.
27. Zcela odlišným, a z hlediska projednávané věci v zásadě nesouvisejícím, ústavněprávním rozměrem pak je ochrana legitimního očekávání nabytí majetku ve smyslu čl. 11 LZPS a čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, jež bylo v poměrech tuzemského práva založeno (suverénním) příslibem moci zákonodárné přijmout právní úpravu o způsobu majetkového vypořádání s církvemi a náboženskými společnostmi (srov. § 3 zák. č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, § 29 zák. č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, vše ve znění účinném do 31.12.2012). Tento ústavněprávní aspekt se však týká pouze situace, kdy se zákonodárce rozhodne, že určitou oblast upraví, tento úmysl v zákoně vysloví, avšak předvídanou regulaci nepřijme. Takto založený ústavní nárok se tedy koncentruje pouze na

samotné vyplnění protiústavní mezery v zákonodárství spočívající v tom, že dosud nebyla přijata předpokládaná restituční právní úprava (srov. zejm. nález Ústavního soudu ze dne 1.7.2010 ve věci sp.zn. Pl. ÚS 9/07). Nezakládá však žádnou konkrétní povinnost státu ohledně rozsahu, obsahu, způsobu či procesních podmínek realizace tohoto majetkového vypořádání. Lze tedy uzavřít, že shora uvedené legitimní očekávání dotčených subjektů bylo v oblasti majetkového vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi naplněno samotným přijetím zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, v poměrech demokratického právního státu, čímž byl uvedený ústavní nárok naplněn. Na konkrétní podobu podmínek stanoveného restitučního procesu však daný ústavní nárok nedopadá.

28. Evropský soud pro lidská práva ve své rozhodovací činnosti v tomto směru opakovaně zaujal názor (a to nejen s ohledem na zásadu *ratione temporis*), že čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod nezaručuje právo na nabytí konkrétního nového majetku (viz např. rozsudek ESLP ze dne 23.11.1983 ve věci sp.zn. 8919/80 *Van der Mussele proti Belgii*, rozsudek ESLP ze dne 9.10.2003 ve věci sp.zn. 48321/99 *Slivenko proti Lotyšsku*). Toto ustanovení nelze vykládat ani tak, že stanoví jakékoli omezení svobody smluvních států stanovit rozsah restitucí majetku postiženého před ratifikací protokolu ani způsob jejich provedení (viz rozsudek ESLP ze dne 4.3.2003 ve věci sp.zn. 39050/97 *Jantner proti Slovensku*). Skutečnost, že působnost konkrétního restitučního zákona je omezená, a že restituce podléhá jistým podmínkám, samo o sobě neporušuje právo vyplývající z čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 (viz rozsudek ESLP dne 28.9.2004 ve věci sp.zn. 44912/98 *Kopecský proti Slovensku*). Smluvní státy v tomto směru disponují širokou mírou uvážení, pokud jde o možnost vyloučit z práva na restituci některé kategorie bývalých vlastníků. Žádosti osob, které spadají do takové skupiny, nemohou zakládat prostředek ochrany jejich vlastnického práva ani legitimní naděje na tuto ochranu podle čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1. Až poté, co členský stát přijme legislativu umožňující celkovou či částečnou restituci postiženého majetku, lze takovou legislativu vykládat tak, že dává vzniknout novému vlastnickému právu chráněnému čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1, a to pouze ve prospěch osob, které restituční podmínky splňují (srov. rozsudek ESLP ze dne 19.12.2002 ve věci sp.zn. 31443/96 *Broniowski proti Polsku*, rozsudek ESLP ze dne 10.7.2002 ve věci sp.zn. 39794/98 *Gratzinger a Gratzingerová proti České republice*).
29. Proto platí, že právní posouzení restitučního nároku uplatněného oprávněnou osobou je založeno pouze na výkladu podústavního (jednoduchého) práva. Jinými slovy jde o individuální aplikaci právně politického rozhodnutí moci zákonodárné demokratického právního státu, jímž Česká republika v současnosti je (srov. též čl. 1 Ústavy České republiky), o obsahu, rozsahu a způsobu zmírnění některých majetkových křivd, které byly spáchány komunistickým režimem církvím a náboženským společnostmi. I zde pak samozřejmě platí obecná zásada ústavně konformního výkladu a aplikace norem jednoduchého práva způsobem, který nevybočuje z mezí dotčených ústavně zaručených základních lidských práv. Jedná se však o obecný ústavní příkaz výkladu a aplikace všech norem jednoduchého práva, nikoli o zvláštní znak restitučního zákonodárství. V tomto smyslu nepřestavuje žádné specifikum ani výkladový přístup *ex favore restitutionis* dovozovaný v rozhodovací činnosti Ústavního soudu především v řízeních o návrzích na zrušení napadených ustanovení restitučních předpisů pro neústavnost. Z hlediska výkladu norem restitučních předpisů se však v konečném důsledku nejedná o nic jiného, než o projev obecného výkladového principu teleologického (účeloslovného, *e ratione legis*) vztaženého na poměry restitučního zákonodárství, jehož účelem je částečné zmírnění následků minulých majetkových a jiných křivd vzniklých v období od 25.2.1948 do 1.1.1990, a to při proporcionálním respektování jiných významných veřejných zájmů nebo práv třetích subjektů. Uvedená zásada tedy nezakládá žádné zvláštní právní postavení osob uplatňujících své restituční nároky oproti jiným účastníkům správních či soudních řízení, nýbrž směřuje pouze k tomu, aby i při výkladu restitučního zákonodárství byl šetřen účel a předmět těchto právních norem, což odvolací soud níže uvedeným způsobem činí.

30. Při výkladu rozhodné právní úpravy obsažené v zákonu o majetkovém vyrovnání je z těchto důvodů významné především to, že autonomní právně politická vůle moci zákonodárné nesměruje k odstranění všech majetkových křivd spáchaných církvím a náboženským společenstvem v rozhodném období, nýbrž pouze k jejich určitému zmírnění, a to navíc nikoli veškerých takových křivd, nýbrž pouze křivd některých. Ke zmírnění některých majetkových křivd způsobených církvím a náboženským společenstvem ostatně došlo v podstatném rozsahu již na základě výčtového zák. č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého. Navíc při porovnání s dřívějšími obdobnými restitučními předpisy (a to zejm. ve srovnání s právní úpravou stanovenou dle zák. č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, a částečně též s právní úpravou dle zák. č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd, a zák. č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích) rovněž nelze přehlédnout, že zmírnění majetkových křivd církvím a náboženským společenstvem podle zákona o majetkovém vyrovnání je realizováno jak po způsobu vydávání konkrétních odňatých věcí oprávněným osobám, tak rovněž formou paušální (nikoli jednotlivé) finanční náhrady vyplácené (v zásadě bez dalšího) ze strany státu, jejímž účelem je (jako součást celkového vypořádání mezi státem a církvemi a náboženskými společenstvy) též náhrada za některé nevydávané věci.
31. Na základě uvedených východisek je potom nutné přistoupit též k výkladu restituční podmínky existence původního majetku účastníka jako oprávněné osoby podle § 2 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání stejně jako existence skutečností vedoucích k majetkové křivdě podle § 5 zákona a v neposlední řadě též z hlediska restitučních výluk podle § 8 zákona.
32. Závěry soudu prvního stupně jsou správné do té míry, že původním církevním majetkem podle § 2 písm. a) nemusí být nutně pouze takový majetek, který oprávněné osobě v rozhodném období vlastnicky patřil, nýbrž může se jednat i o takové věci, u nichž existoval v rozhodném období nárok oprávněné osoby na jejich vlastnické nabytí, nicméně k samotnému vzniku vlastnického práva oprávněné osoby nedošlo právě v důsledku některé ze skutečností vedoucích k majetkové křivdě podle § 5 zákona o majetkovém vyrovnání. Výslovně se pak jedná zejména o majetek, který oprávněná osoba nenabyla odmítnutím dědictví v dědickém řízení, pokud k odmítnutí dědictví došlo v tísni, ve smyslu § 5 písm. g) zákona o majetkovém vyrovnání. Obdobné závěry pak lze učinit i ve vztahu k restitučnímu nároku podle dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů, ve spojení se zákonem č. 128/1946 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzházejících, pakliže tento nárok oprávněné osoby nebyl v rozhodném období uspokojen v důsledku skutečností vedoucích k majetkové křivdě, a to včetně případné politické nebo náboženské persekuce oprávněné osoby nebo postupu porušujícího obecně uznávané principy demokratického státu nebo lidská práva a svobody ve smyslu § 5 písm. j) zákona o majetkovém vyrovnání.
33. Dále je pak napadené rozhodnutí soudu prvního stupně správné v tom smyslu, že pro posouzení restitučních nároků podle zákona o majetkovém vyrovnání lze zpravidla vyjít z dosavadních závěrů soudní praxe na základě dřívějších obecných restitučních předpisů (tj. zejména dle zák. č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, a zák. č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku), podle kterých soud není v občanskoprávním řízení zásadně oprávněn přezkoumávat správnost příslušného správního aktu, což platí i pro restituční řízení, byl-li tento akt vydán před 25.2.1948. Byl-li takový správní akt vydán v mezích pravomoci příslušného správního orgánu (a nejedná-li se tak o nicotný správní akt vydaný tzv. absolutně věcně nepřislušným správním orgánem), není soud mimo rámec správního soudnictví oprávněn zkoumat věcnou správnost správního aktu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.11.1997 ve věci sp.zn. 2Cdon 1393/97, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.12.1998 ve

věci sp.zn. 3Cdon 1091/96, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2000 ve věci sp.zn. 26Cdo 2716/2000 atd.). V tomto smyslu dále platí, že ani vada řízení spočívající v tom, že správní akt vydal v prvním stupni správní orgán, jemuž by jinak příslušelo rozhodovat o věci jako odvolacímu orgánu v systému plné apelace, nezpůsobuje nicotnost aktu (srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.12.1998 ve věci sp.zn. 3Cdon 1091/96).

34. Shora uvedené závěry o nepřipustnosti přezkouvání postupu správních orgánů při vydání správních aktů před 25.2.1948 platí i ve vztahu k posuzování tehdejších podmínek pro doručování správního aktu (srov. obdobně nálezy Ústavního soudu ze dne 25.3.1997 ve věci sp.zn. I. ÚS 194/96).
35. Je-li takovým správním aktem rozhodnutí tehdejšího státního orgánu o konfiskaci majetku podle dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. nebo č. 108/1945 Sb., pak zpravidla docházelo ke konfiskaci přímo ze zákona bez správního řízení, byl-li vlastník věci již jako osoba, jejíž majetek konfiskaci podléhal, ze strany státních orgánů takto označen a jestliže on sám nenavrhl, aby bylo ve správním řízení takto rozhodnuto, nebo vydání takového deklaratorního rozhodnutí neuznal za potřebné sám správní úřad (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 17.12.1997 ve věci sp.zn. II. ÚS 317/96, nálezy Ústavního soudu ze dne 13.6.2000 ve věci sp.zn. I. ÚS 129/99, usnesení Ústavního soudu ze dne 24.6.2003 ve věci sp.zn. II. ÚS 155/03).
36. Platí tedy, že v takovém případě nastávaly účinky přechodu konfiskovaného majetku na stát *ex lege*, a to vůči veškerému majetku této osoby. Specifikace jednotlivých složek konfiskovaného majetku správními rozhodnutími nebyla nezbytná. Postačovalo, že původní vlastník byl těmito rozhodnutími z hlediska citovaných dekretů „kategorizován“ (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 10. listopadu 1994 ve věci sp.zn. IV. ÚS 89/94).
37. Úvaha o tom, že podle dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb. (resp. podle některých jejich ustanovení) nebylo možno konfiskovat majetek církevních právnických osob, směřuje k věcnému přezkumu správnosti konfiskačních rozhodnutí vydaných podle těchto dekretů, jenž je v řízeních o restitučních věcech vyloučen (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13.12.2018 ve věci sp.zn. 4Co 127/2018).
38. Tyto závěry pak vedou k neúspěchu oprávněných osob v restitučních věcech, pokud proces konfiskace jejich majetku byl završen před rozhodným obdobím (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 24.6.2003 ve věci sp.zn. II. ÚS 155/03, usnesení Ústavního soudu ze dne 2.4.2009 ve věci sp.zn. III. ÚS 527/09, usnesení Ústavního soudu ze dne 21.9.2011 ve věci sp.zn. I. ÚS 1874/11). V poměrech restitucí podle zákona o majetkovém vyrovnání v takovém případě platí, že takto konfiskovaný majetek není původním církevním majetkem podle § 2 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání, neboť tento majetek oprávněná osoba v rozhodném období nevlastnila ani jí tento majetek nepříslušel (srov. např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18.5.2017 ve věci sp.zn. 4Co 82/2016).
39. Na druhou stranu však právní praxe z hlediska posouzení vzniku majetkové křivdy (tj. z hlediska naplnění restituční podmínky dle § 5 zákona o majetkovém vyrovnání) dovodila, že došlo-li k vydání správního aktu až v rozhodném období, tj. od 25.2.1948 do 1.1.1990, byť by byl vydán na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. či č. 108/1945 Sb., platí, že soud je povinen zabývat se zkoumáním, zda tento správní akt byl vydán v souladu s tehdy platnými právními předpisy, resp. zda se nejednalo o zneužití této právní úpravy v rozhodném období (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 20. února 1997 ve věci sp.zn. III. ÚS 225/96). I zde nicméně platí, že správní orgány ani soudy nejsou oprávněny k přímým zásahům a k rušení pravomocných rozhodnutí z minulého období. Jsou však v restitučních řízeních oprávněny posuzovat dopad těchto rozhodnutí z hlediska v úvahu přicházejících restitučních titulů uvedených v restitučních předpisech (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 20.2.1997 ve věci sp.zn. III. ÚS 225/96, nálezy Ústavního soudu ze dne 16.6.2003 ve věci sp.zn. IV. ÚS 738/01).

40. Soud prvního stupně proto postupoval správně, pokud ve smyslu § 5 zákona o majetkovém vyrovnání posuzoval, zda způsob, jakým bylo během rozhodného období rozhodováno ze strany tehdejších státních orgánů a soudů o uplatněném restitučním nároku účastníka podle zák. č. 128/1946 Sb. ve spojení s konfiskačními rozhodnutími podle dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb., nepředstavoval ve skutečnosti vůči účastníkovi akt politické nebo náboženské perzekuce anebo postup porušující obecně uznávané principy demokratického právního státu nebo lidská práva a svobody ve smyslu § 5 písm. j) zákona o majetkovém vyrovnání.
41. Lze v obecné rovině připustit, že závěry soudu prvního stupně (a obdobně i správního orgánu) o shora uvedené otázce mohou být případně i správné. Nejsou však v poměrech projednávané věci z níže uvedených důvodů v konečném důsledku rozhodující.
42. Soud prvního stupně (a obdobně i správní orgán) v tomto směru nedostatečně zohlednil, že oproti dřívějším restitučním předpisům je právní úprava restitucí podle zákona o majetkovém vyrovnání podstatně odlišná v tom, že obsahuje výluky z restitučního vydání věcí podle § 8 odst. 1 písm. h), jež se váže právě k rozhodujícím skutečnostem zjištěným v projednávané věci. Proto i samotné použití dosavadních závěrů rozhodovací praxe podle dřívějších restitučních předpisů není dle názoru odvolacího soudu pro celkově správné posouzení předmětu projednávané věci dostačující.
43. Podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání věc nelze vydat v případě, že se jedná o věc konfiskovanou na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa, nebo dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy.
44. Odvolací soud již ve své rozhodovací činnosti podle zákona o majetkovém vyrovnání dospěl k závěru, že podstatou restituční výluky podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání je, že soudu rozhodujícímu podle tohoto zákona nepřísluší z hlediska této zákonné výluky (a to na rozdíl od restituční podmínky podle § 5 zákona o majetkovém vyrovnání) přezkoumávat správnost ani důvody konfiskačních rozhodnutí vydaných státními orgány na základě dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb. v období po 25.2.1948. Pro samotné posouzení této výluky proto není aplikovatelná judikatura vydaná podle dřívějších restitučních předpisů, neboť ta se týká pouze posuzování restituční podmínky, zda oprávněná osoba v rozhodném období předmětný majetek vlastnila či jí příslušel nebo nikoli a zda na něm došlo ke způsobení majetkové krivdy ve smyslu § 2 písm. a) a § 5 zákona o majetkovém vyrovnání. Nemá však žádný význam z hlediska posouzení restituční výluky podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání, jejíž účel je v tomto směru svébytný (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18.5.2017 ve věci sp.zn. 4Co 82/2016).
45. Tento závěr vyplývá dle názoru odvolacího soudu již ze samotného systematického zařazení dané právní normy do ustanovení o restitučních výlukách v § 8 zákona o majetkovém vyrovnání. Systematickým výkladem lze pak dovodit, že tato výluka se musí nutně vztahovat pouze na majetek, který byl oprávněné osobě konfiskován rozhodnutím správního orgánu až v průběhu rozhodného období, neboť v opačném případě by se vůbec nejednalo o tzv. historický církevní majetek ve smyslu § 2 písm. a) zákona o majetkovém vyrovnání. Jinak by uvedená výluka byla již k samotné účinnosti zákona o majetkovém vyrovnání obsoletní a bez jakéhokoli vlastního normativního významu. Odvolací soud neshledává pro takovýto výklad jsoucí v rozporu s výkladovou presumpcí racionálního konzistentního zákonodárce (srov. přiměřeně např. nález Ústavního soudu ze dne 1.11.2007 ve věci sp.zn. III.ÚS 677/07) žádnou oporu.
46. Z logiky systematiky zákona o majetkové vyrovnání rovněž vyplývá, že restituční výluky, včetně výluky podle § 8 odst. 1 písm. h), se mohou uplatnit pouze tehdy, jsou-li splněny všechny obecné i zvláštní restituční podmínky podle § 1 až § 7 zákona, a to včetně zjištění některé ze skutečností

vedoucích k majetkové křivdě podle § 5 zákona. V opačném případě nemá vůbec význam o existenci (jakékoli) restituční výluky uvažovat.

47. Proto platí, že při posuzování restitučních nároků podle zákona o majetkovém vyrovnání není, na rozdíl od dřívějších restitučních předpisů, jedinou rozhodující skutečností zjištění, zda při určitém správním rozhodnutí vydaném během rozhodného období tehdejší správním orgánem podle dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. nebo č. 108/1945 Sb. skutečně byly či nebyly splněny podmínky pro konfiskaci majetku, neboť tato úvaha směřuje pouze ke zjištění důvodu majetkové křivdy ve smyslu § 5 zákona o majetkovém vyrovnání. Nicméně z hlediska restituční výluky podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání již tato úvaha rozhodující být nemůže, neboť zde již jde pouze o to, zda k majetkové křivdě došlo právě tím, že státním orgánem bylo pravomocně rozhodnuto o splnění podmínek podle dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. nebo č. 108/1945 Sb. Při opačném výkladu by bylo opět nevyhnutelně nutné dospět k závěru, že tato restituční výluka postrádá jakýkoli vlastní normativní význam.
48. V tomto směru odvolací soud nesdílí názor účastníka, že daný výklad restituční výluky podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání vylučuje aplikaci obecného restitučního důvodu podle § 5 písm. j) zákona a že tím dochází k vytvoření legislativního rozporu v samotném zákoně o majetkovém vyrovnání. Není tomu tak proto, že akt politické nebo náboženské perzekuce anebo postup porušující obecně uznávané principy demokratického státu nebo lidská práva a svobody mohl v rozhodném období spočívat (a často i spočíval) v řadě rozličných postupů tehdejších státních orgánů či soudů, nikoli nutně pouze v aplikaci dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb., ke kterým se váže (a to jediné a pouze k nim) výluka podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání.
49. Shora uvedený výklad má dle názoru odvolacího soudu opodstatnění i z hlediska přístupu historického a účeloslovného (teleologického), kdy je v tomto směru možno vycházet i z důvodové zprávy tvořící vládní návrh zákona o majetkovém vyrovnání (sněmovní tisk č. 580/0, 6. volební období Poslanecké sněmovny Parlamentu v letech 2010-2013) a z okolností jeho projednávání zákonodárcem. V případě zákona o majetkovém vyrovnání je patrná až úzkostná snaha zákonodárce vyloučit z politických důvodů v případě restitucí majetku církví a náboženských společností jakoukoli možnost dotčení účinků tzv. „Benešových dekretů“ prostřednictvím uplatněných restitučních nároků. V tomto směru hrálo z právně politického hlediska zjevně roli i určité výsadní postavení církví a náboženských společností, kterým jako jediným právníckým osobám soukromého práva (s výjimkou omezené restituce některých právníckých osob podle zák. č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd) byly vůbec legislativně přiznány restituční nároky podle obecného restitučního předpisu (a to navíc v případě Církve římskokatolické vedle výčtového restitučního zákona č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého).
50. Lze tak uzavřít, že vyloučení možnosti restituce majetku dotčeného konfiskací podle dekretů prezidenta č. 12/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb. z církevních restitucí (resp. „nezpochybnění“ účinků vyvolaných aplikací tzv. „Benešových dekretů“), a to případně i na základě konfiskačních rozhodnutí vydaných až v průběhu rozhodného období, tvořilo významnou součást právně politického konsenzu zákonodárce ohledně samotného přijetí právní úpravy o obecné restituci historického církevního majetku a o její podobě a rozsahu (a to i v porovnání se zcela odlišným legislativním přístupem k jiným právníckým soukromým osobám dotčeným rovněž majetkovými křivdami v rozhodném období). Tento právně politický konsensus pak našel svůj normativní odraz právě ve výslovném zakotvení výluky podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání, kterou dřívější obecné restituční předpisy neznaly (srov. zejm. diskuzi při projednávání návrhu zákona o majetkovém vyrovnání na schůzi Senátu Parlamentu dne 15.8.2012, senátní tisk č. 391, osmé funkční období Senátu 2010-2012). Není rolí obecných soudů posuzovat

a modifikovat správnost právně politického rozhodnutí zákonodárce včleněného do ustanovení platného a účinného zákona.

51. Ani z tohoto hlediska tedy není žádný důvod dovozovat, že by ustanovení § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání postrádalo jakýkoli vlastní normativní smysl, resp. že by se jednalo pouze o deklaraci důsledků vyplývajících z jiných ustanovení zákona a z jejich výkladu ve smyslu závěrů dosavadní soudní praxe podle dřívějších obecných restitučních právních předpisů, resp. že by zde zákon pouze nadbytečně vykládal sám sebe. Naopak obsah důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona o majetkovém vyrovnání svébytný normativní (nikoli pouze deklaratorní) význam daného ustanovení potvrzuje. K tomuto závěru ostatně dospěla i soudní praxe, podle které vzhledem k tomu, že předchozí restituční předpisy výluhu podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona neobsahovaly, jedná se o specifikum tohoto zákona, jež se vztahuje k určité historickoprávní skutečnosti a je zjevně důsledkem politické dohody, která je z ústavního hlediska v dispozici zákonodárce (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 29.5.2013 ve věci sp.zn. Pl. ÚS 10/13).
52. V obecné rovině má rozlišování mezi skutečnostmi vedoucími k majetkové křivdě podle § 5 písm. j) zákona o majetkovém vyrovnání (popř. jinými důvody majetkové křivdy) a skutečnostmi zakládajícími restituční výluhu podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání (obdobně jako v případě ostatních restitučních výluk) svůj význam. Ve smyslu legislativní úpravy obsažené ve všech dosavadních obecných restitučních předpisech týkajících se rozhodného období platí, že jsou-li u oprávněné osoby splněny restituční podmínky (tj. včetně existence skutečnosti vedoucí k majetkové křivdě), avšak věc nelze vydat pouze z důvodu existence restituční výluhy, přísluší oprávněné osobě finanční náhrada. Ta je však podle zákona o majetkovém vyrovnání v důsledku právně politického rozhodnutí zákonodárce poskytována církvím a náboženským společnostem jako paušální finanční náhrada podle § 15 zákona, jejíž součástí je i náhrada za restitučně nevydané věci podle § 8 zákona. Tato finanční náhrada se tedy v případě církví a náboženských společností nijak přímo neváže k jednotlivým předmětům naturální restituce, a tudíž ani k předmětu tohoto řízení. Proto se shora uvedené rozlišování projevuje v oblasti církevních restitucí vzhledem ke specifické úpravě zákona o majetkovém vyrovnání pouze v rovině teoretické. Na posouzení předmětu projednávané věci tato úvaha žádný vliv (na rozdíl od věcí projednávaných podle dřívějších obecných restitučních předpisů) mít nemůže.
53. Na základě shora uvedených závěrů je pak v poměrech projednávané věci významné především skutkové zjištění, že veškerý nemovitý a movitý majetek účastníka a jeho veškerá živnostenská oprávnění a jejich zařízení byla konfiskována podle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. na základě vyhlášky Okresního národního výboru v Kaplici ze dne 6.3.1948, č.j. 80/48, jež byla vyvěšena na úřední desce dne 12.3.1948.
54. Jak uvedeno shora, ani v případě správních rozhodnutí vydaných v rozhodném období nejsou soudy v restitučním řízení oprávněny k přímým zásahům a k rušení pravomocných rozhodnutí z minulého období. Dopad těchto rozhodnutí je možno posuzovat pouze z hlediska v úvahu přicházejících restitučních důvodů, tedy ve smyslu § 5 zákona o majetkovém vyrovnání. Nikoli však z hlediska výluhy podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání, která se k takovému posouzení nevztahuje.
55. Byť se tato vyhláška dochovala pouze ve svém opisu, nemá odvolací soud důvod pochybovat o jeho pravosti, resp. o existenci této vyhlášky jako správního rozhodnutí. Její existence ostatně vyplývá i z dobových listin, ve kterých je zmiňována (srov. zejm. dopis Ředitelství státních lesů ve Vyšším Brodě ze dne 13.3.1948 adresovaný Ministerstvu zemědělství). Tato vyhláška byla vydána z důvodu podle § 1 odst. 1 dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., a to okresním národním výborem podle § 1 odst. 4 věta první dekretu a byla doručena vyhláškou podle § 1 odst. 4 věta druhá dekretu (v jeho znění účinném do 6.4.1949). Nejedná se tak o nicotný akt a jeho doručení

vyhláškou představovalo jeden z legitimních způsobů doručování. Otázka, zda dekret byl uplatněn vůči „správnému“ subjektu, tedy vůči tomu, vůči němuž měl a mohl být uplatněn (a to i obecně vůči církevní osobě jako takové), spadá do věcného posouzení správnosti postupu správního orgánu, které soudu z hlediska úvahy podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona, jak uvedeno shora (a to na rozdíl od posouzení skutečností vedoucích k majetkové krivdě podle § 5 zákona), nepřísluší.

56. Zároveň pak platí, že pro vznik účinků konfiskace nemusela uvedená vyhláška nijak blíže specifikovat konfiskovaný majetek ve vztahu k předmětu tohoto řízení. Jak uvedeno shora, již v minulosti dospěla právní praxe k závěru, že jestliže došlo k vydání rozhodnutí podle dekretu č. 108/1945 Sb., tedy že oprávněná osoba byla z hlediska citovaného dekretu „kategorizována“, je nepochybné, že v takovém případě nastávají účinky přechodu konfiskovaného majetku *ex lege* k veškerému majetku této osoby a nebylo třeba vydávat další rozhodnutí o konkretizaci konfiskovaného majetku (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3.4.2018 ve věci sp.zn. 28Cdo 458/2018).
57. Lze proto uzavřít, že v důsledku vydání uvedené konfiskační vyhlášky podle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., resp. nabytím právní moci této vyhlášky, došlo vůči účastníkovi k naplnění výlukového důvodu podle § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání.
58. Tvzení v tom smyslu, že osoba označená v této vyhlášce jako „řád cisterciáků kláštera Vyšší Brod“ není osobou totožnou s účastníkem, je mimo rámec dalších smysluplných úvah bez dalšího.
59. Na shora uvedeném závěru nic nemůže změnit ani skutečnost, zda účastník předmětné pozemky ke dni účinnosti dekretu prezidenta republiky či později skutečně vlastnil anebo nikoli, stalo-li se tak v důsledku neuspokojení jeho restitučního nároku podle dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb. a zák. č. 128/1946 Sb. Konfiskaci podle dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. podléhal (v zásadě) veškerý majetek dotčené osoby, včetně jejích majetkových práv (tj. i pohledávek a nehmotných majetkových práv), a to v rozsahu ke dni účinnosti tohoto dekretu (tj. 30.10.1945). Postiženy tedy byly i případné majetkové nároky vyplývající z neplatnosti právních jednání z doby nesvobody podle dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb., což ostatně i zák. č. 128/1946 Sb. výslovně zohledňoval. I z hlediska samotného zákona o majetkovém vyrovnání by bylo výkladově neúnosné, aby oprávněná osoba, která v rozhodném období předmět restitučního řízení nevlastnila (z důvodu neuspokojení jejího původního majetkového nároku na vydání věci), měla pouze z tohoto důvodu v současnosti výhodnější restituční postavení než osoba, které předmět řízení v rozhodném období vlastnický patřil (proto, že její původní majetkový nárok na vydání věci byl uspokojen). Nehledě pak na to, že tato nežádoucí situace by mohla nastat dokonce i ve vztahu k jednotlivým částem jmění téže oprávněné osoby.
60. Shora uvedené závěry pak platí obdobně i ve vztahu k účinkům konfiskačního výměru Zemského národního výboru ze dne 16.9.1948, č.j. XIII-1-10176/9-1947, o konfiskaci majetku účastníka podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., jenž byl právnímu zástupci účastníka doručen, o čemž svědčí účastníkem podané odvolání proti tomuto výměru, ve spojení s odvolacím rozhodnutím Ministerstva zemědělství ze dne 21.6.1950, č.j. 35.293/50-IX/A/23.
61. Na věci pak nic nemění, že majetek účastníka (resp. jeho část) byl v rozhodném období postižen rovněž rozhodnutím vydaným podle zákona o revizi první pozemkové reformy, neboť jeho účinkem mohlo být pouze to, že se vztahoval k majetku, který účastníkovi v té době tak nebo tak nepatřil. Důvody tohoto postupu státu lze spatřovat pouze v okolnostech historicko-politických pro případ, že by postup podle dekretů prezidenta republiky neobstál. Je ostatně historickou skutečností, že se jednalo o poměrně běžnou praxi tehdejších státních orgánů uplatňovanou vůči celé řadě osob (srov. obdobně rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18.5.2017 ve věci sp.zn. 4Co 82/2016 ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 3.4.2018 ve věci sp.zn. 28Cdo 458/2018).

62. Proto odvolací soud napadený rozsudek změnil podle § 220 odst. 1 písm. a) o.s.ř. tak, že žalobě podle § 250j o.s.ř. vyhověl a v tomto rozsahu nahradil svým rozsudkem žalobou napadené rozhodnutí správního orgánu.
63. S ohledem na změnu rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé musel odvolací soud v souladu s § 224 odst. 2 o.s.ř. znovu rozhodnout o nákladech řízení před soudem prvního stupně. Postupoval přitom podle § 142 odst. 1 o.s.ř., když v řízení byl procesně úspěšný žalobce a náleží mu tak právo na náhradu nákladů řízení. Náklady žalobce v řízení před soudem prvního stupně spočívají v hotových výdajích v souvislosti s provedenými procesními úkony s paušální náhradou podle vyhl. č. 254/2015 Sb. za 6 procesních úkonů 6x 300,- Kč (§ 1 odst. 3 písm. a/, b/ a c/ vyhl., když repliku žalobce ze dne 29.10.2017 odvolací soud považoval vzhledem k povaze věci za úkon účelný a ústní jednání konané dne 6.11.2017 přesáhlo svojí délkou 4 hodiny) a dále v zaplaceném soudním poplatku 3.000,- Kč za žalobu. Účastník je tak povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně ve výši 4.800,- Kč ve lhůtě podle § 160 odst. 1 o.s.ř.
64. O náhradě nákladů odvolacího řízení bylo obdobně rozhodnuto dle § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř. a v odvolacím řízení procesně úspěšnému žalobci byla přiznána náhrada nákladů řízení spočívajících v hotových výdajích v souvislosti s provedenými procesními úkony s paušální náhradou podle vyhl. č. 254/2015 Sb. za dva procesní úkony 2x 300,- Kč (§ 1 odst. 3 písm. a/ a c/ vyhl.) a v zaplaceném soudním poplatku z odvolání ve výši 2.000,- Kč. Náhradu cestovních výdajů žalobce na cestě jeho pověřené zaměstnankyně k ústnímu jednání a zpět osobním automobilem nebylo možno přiznat ve smyslu § 30 odst. 2 a § 116f vyhl. č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, neboť k použití osobního automobilu nebyl dán žalobci soudem předchozí souhlas. Účastník je tak povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 2.600,- Kč ve lhůtě podle § 160 odst. 1 o.s.ř.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je dovolání přípustné za podmínek uvedených v § 237 o.s.ř. Dovolání se podává do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu k Nejvyššímu soudu prostřednictvím soudu prvního stupně. O přípustnosti dovolání rozhoduje podle § 239 o.s.ř. pouze dovolací soud.

Nebude-li povinnost stanovená tímto rozsudkem splněna dobrovolně, může oprávněný podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuční návrh.

Praha 21. února 2019

JUDr. Pavel Tůma, Ph.D., v.r.
předseda senátu